

Sirok látképe a várból

Sirok Egertől 20 km-re nyugatra, a Mátra északkeleti határán, a Tarna-patak (parádi Tarna) és Tarna folyó (ceredi Tarna) összefolyásánál található völgyben fekszik. A település az Aba nemzetség birtoka volt, első írásos említése 1302-ben történik Sirák név alakban. A mai település határában 294 méteres tengerszint feletti magasságban emelkedik az a sziklás riolittufa-kúp, amelyre a tatárjárás után a Siroki vár épült. A vár alatt keletkezett Sirokalja nevű falu 1426-ban már meg volt, s a XV. században már mezővárosi rangot kapott. Eger eleste után 1596-ban a vár őrsége elmenekült, így a török csapatok harc nélkül foglalhatták el. A várban és a várfalak mentén törökök telepedtek le, míg a falu, Sirokalja a XVII. század közepéig magyar földesurak birtokában maradt. Amikor Doria János tábornok 1687-ben Eger várát ostrom alá vette, a siroki vár török őrsége a várból kivonult, hogy az egri török védők segítségére legyen. A hadi jelentőségét veszített és rongált állapotban hátrahagyott vár 1693-ban Bagni márkai birtoka lett, aki rendbe hozatta és császári őrséggel látta el. II. Rákóczi Ferenc szabadságharca alatt a vár hadi szerepet nem játszott, ennek ellenére 1713-ban a császáriak felrobbantották. A várrom ma műemléki védelem alatt áll.

A településen a Széchenyi utcában és a Fenyves úton is megcsodálhatjuk a siroki barlanglakásokat, amelyeket a XIX. század első harmadában vágták a külön ezzel foglalkozó kőfaragók. A mindenütt jelen lévő követ a berendezés során is hasznosították, a vájható kő alkalmat adott arra, hogy ülő- és fekvőpadkákat képezzenek ki a falak mentén.

A falu barokk római katolikus templomát 1757-ben emelték a vár alatti dombtetőn (titulusa: Szeplőtelen Fogantatás). Az 1332. évi pápai tizedjegyzék szerint plébánia, következőképpen templom is állt ezen a helyen. Erről tanúskodnak a vár sarokbástyájába beépített román kori templomkövek. A templom előtt Nepomuki Szent János 1823-ból való későbarokk kőszobra látható.

A településen a népi építészet számos, szép emlékével találkozhatunk még ma is. A népi lakóházak szinte kizárólag kőből épültek. Ilyen a település műemléki védettségű tájháza is (Petőfi S. u. 11.), illetve a Széchenyi I. u. 38. szám alatti fésűs beépítésű, nyeregtetős lakóház. Az oromzatán szoborfülkébe helyezett kisméretű Jézus-szobor, valamint Mária és József színezett domborművei láthatóak.

A TÖRÖKASZTAL

A siroki vártól északra a hegygerincen magasodik egy sziklatorony, amelyet Törökasztal néven tüntetnek fel a térképeken.

Ez a hatalmas sziklatömb magán viseli az emberi kéz alakító munkáját. A sziklatömb tetejét ugyanis lefaragták, és egy hatalmas, közel két méter átmérőjű, talszerű mélyedést, illetve egy abból kivezető csatornát faragtak a csúcsába. Emellett találunk még a sziklatömbön több kisebb üstszerű mélyedést, csatornákat, illetve a szikla oldalán elmosódott fülkenyomokat fedezhetünk fel. Analógiákkal egybevetve nagy a valószínűsége annak, hogy a Törökasztal hajdanán egy pogánykori áldozati oltár lehetett. A Törökasztalról már Bartalos Gyula is megemlékezik 1885-ben, megjegyzi, hogy „A sziklák oldalain láthatók szabálytalan fülke-bevágások”.

A BARÁT ÉS APÁCA SZIKLA

A siroki várral átellenben, a hegygerincen emelkedik az a két kőbálvány, amelyet Barát és apáca szikláknak, vagy Kőembereknek neveznek, és amelyek megmozgatták az itt élők fantáziáját is. Egy ilyen mondát jegyzett le és dolgozott fel Kandra Kabos, a kaptárkövek jeles kutatója 1901-ben.

A hiedelem szerint Sirok fölött a Tarna-völgyében egy hatalmas tó vize csillogott, amelyet körbeöleltek a Mátra és a környező hegyvidék végtelen erdei. Itt, a sziklás várhegyen állt az öreg tündér, Darnó- király sziklavára, és itt élt vele szépséges tündérleánya, a halhatatlan Tarna. Teltek-múltak a végtelen-gondtalan tündér-élet napjaik, egészen addig, míg a szomszédságba új, harcos nép nem költözött. Hiába tiltotta az öreg király szépséges leányát a földi halandó vitéz ifjaktól, a kíváncsiság erősebb volt minden atyai szónál, és Tarna szarvassá változva elment meglesni az új szomszédokat. Szarvaskőnél esett meg a baj: a Mátra urának fia, a deli Bodony vitéz megpillantván a gyönyörű szarvast, utánaeredt. Mikor már a harmadik nyíl is lepattant a szarvaról, megtört a varázs, és a szarvas visszaváltozott szépséges tündérleánnyá. Több sem kellett persze a fiataloknak, és a népmesék megszokott fordulata szerint szerelembe is estek. De meglátván az öreg Darnó a birtokára tévedt földi halandót, szörnyű haragra gerjedt, és íjával rálőtt Bodony vitézre. Persze a szerelmes Tarna saját testével védte szerelmét, így a bűvös nyíl átdöfte mindkét szerelmes fiatal szívét, akik rögtön kővé is változtak. Azóta áll ott e két kőbálvány a hegygerincen.

Van a mondának egy egyszerűbb változata is, ahol egy barát és egy apáca habarodott végzetesen egymásba. Mivel az egyház nem tűri a párkapcsolatot, elhatározták, hogy a szikla fokáról leugorva vetnek véget életüknek. Az ugrás pillanatában a két szerelmes kővé változott.

A siroki vár romjai

A Barát és apáca szikla

Kaptárkó a Rozsnaki-völgyben

A katolikus templom és Nepomuki Szent János szobra

Műemlék népi lakóház

Készült a Norvég Civil Támogatási Alap finanszírozásával

Készítette a Kaptárkó Természetvédelmi és Kulturális Egyesület

www.kaptarko.hu

bukkalja.info.hu

Kérjük óvja, védje természeti értékeinket!